

POGLAVLJE 27 U SRBIJI: JOŠ UVEK U PRIPREMI

Godinu dana kasnije

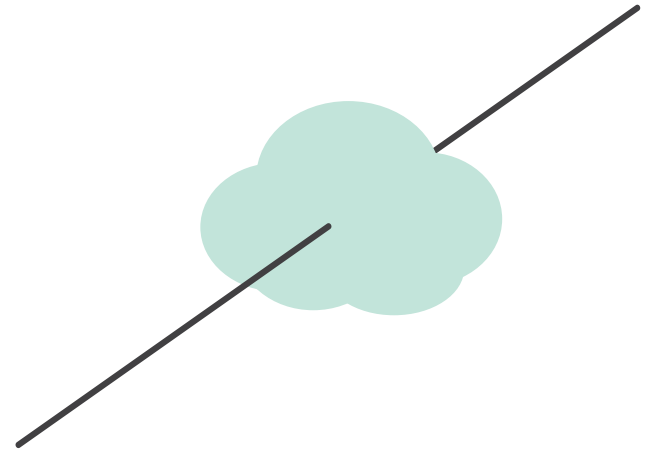

**Izveštaj iz senke za poglavlje 27
životna sredina i klimatske promene**

novembar 2016 – septembar 2017.

KOALICIJA27

IMPRESUM

© Koalicija 27 (2017) Poglavlje 27 u Srbiji: još uvek u pripremi

Izdavač: Fondacija Hajnrih Bel

Urednik: Jovana Dragić May

Autori: Koalicija 27 - Alternativa za bezbednije hemikalije, Beogradska otvorena škola, Centar za ekologiju i održivi razvoj, Centar za unapređenje životne sredine, Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije, GM Optimist, Jedan stepen Srbija, Mreža za klimatske akcije Evrope (CAN), NVO Fraktal, Mladi istraživači Srbije i Svetska organizacija za prirodu (WWF)

Lektura i korektura: Hristina Piskulidis

Dizajn: Jelena Šušnjar i Nikola Andrić

Štampa: Dosije studio, Beograd

Tiraž: 300

Beograd, 2017.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nародна библиотека Србије, Београд

340.137:349.6(4-672EU)
502/504(497.11)

POGLAVLJE 27 u Srbiji: još uvek u pripremi : godinu dana kasnije : izveštaj iz senke za Poglavlje 27 : životna sredina i klimatske promene : novembar 2016 - septembar 2017. / [autori Koalicija 27 - Alternativa za bezbednije hemikalije Beogradska otvorena škola ... et al.]. - Beograd : Fondacija Hajnrih Bel, 2017 (Beograd : Dosije studio). - 35, [21] str. ; 22 cm

Tiraž 300. - Prilozi: str. [1-20]. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 34-35.

ISBN 978-86-86793-21-8

a) Право заштите околине - Хармонизација - Европска унија - Србија b)
Животна средина - Међународна заштита - Србија
COBISS.SR-ID 250430732

SADRZAJ

IMPRESUM	4
SAŽETAK	8
UVOD: I DALJE U PRIPREMI	10
01. HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO	12
ZAKONODAVNI OKVIR	12
SPROVOĐENJE PROPISA	12
02. KVALITET VAZDUHA	15
ZAKONODAVNI OKVIR	15
SPROVOĐENJE PROPISA	16
03. KVALITET VODE	19
ZAKONODAVNI OKVIR	19
SPROVOĐENJE PROPISA	20
04. ZAŠTITA PRIRODE	21
ZAKONODAVNI OKVIR	21
SPROVOĐENJE PROPISA	22
05. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE I UPRAVLJANJE RIZICIMA	23
ZAKONODAVNI OKVIR	23
SPROVOĐENJE PROPISA	23
06. UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA	25
ZAKONODAVNI OKVIR	25
SPROVOĐENJE PROPISA	26
07. KLIMATSKE PROMENE	28
ZAKONODAVNI OKVIR	28
SPROVOĐENJE PROPISA	29
08. FINANSIRANJE U OBLASTIMA ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKIH PROMENA	30
REFERENCE	34
Prilog 1. Usporedna tabela preporuka 2017-2018.	36
Prilog 2. Metodologija i lista autora (organizacija) po oblastima	52

SAŽETAK

U analizi politika životne sredine i klimatskih promena u Srbiji može se identifikovati čitav niz negativnih pokazatelja koji se ispoljavaju u svim analiziranim oblastima - horizontalno zakonodavstvo, kvalitet vazduha, kvalitet vode, zaštitu prirode, industrijsko zagađenje, upravljanje hemikalijama, klimatske promene i finansiranje u oblasti životne sredine. Navešćemo najprisutnije:

- propisi se ne usvajaju predviđenom, a još manje neophodnom dinamikom,
- proces donošenja/usvajanja propisa suviše često odvija se van očiju javnosti i ne uključuje sve zainteresovane strane,
- usvojeni propisi se u praksi često sprovode na neadekvatan način,
- nedovoljni kapaciteti za nadzor, poput manjka kapaciteta inspekcijskih službi dodatno doprinose negativnoj situaciji, što ozbiljno narušava željenu sliku efikasnog sistema zaštite životne sredine u Republici Srbiji,
- za životnu sredinu se ne izdvaja dovoljno finansijskih sredstava, što dodatno otežava stanje,
- sredstva izdvojena za ovu namenu često se nenamenski troše ili se čak vraćaju neutrošena u budžet.

Nažalost, izostaje svest o uzročno-posledičnim vezama između štetnih navika i rastućih negativnih posledica, kao i troškova sanacije i revitalizacije životne sredine. To dovodi do nastavka praktikovanja štetnih navika, kao što je subvencionisanje upotrebe fosilnih goriva, čime se iscrpljuju sredstva za veća i preko potrebna ulaganja u obnovljive izvore energije koji bi povoljno delovali na različite elemente životne sredine u Srbiji.

Spor napredak u ovoj oblasti svedoči o duboko ukorenjenoj predrasudi da kao društvo ne možemo da priuštimo visoko percipirane troškove neophodnih ulaganja. Ovo čudi, imajući u vidu rastuće troškove gubitaka u poljoprivredi zbog suša, troškove negativnog uticaja na javno zdravlje, ljudske i materijalne gubitke koje trpimo zbog prirodnih katastrofa itd.

Rečju, životna sredina i klimatske promene (i dalje) nisu prioritet Republike Srbije.

Otvaranje Poglavlja 27, koje se odnosi na životnu sredinu i klimatske promene, u pregovorima o članstvu Srbije u Evropskoj uniji ostaje najbolja prilika da se ovo promeni.

Nadamo se da naši izveštaji doprinose tom cilju.

Koalicija 27

UVOD: I DALJE U PRIPREMI

Izveštaj Poglavlje 27 u Srbiji: Još uvek u pripremi je četvrti godišnji izveštaj Koalicije 27. Prethodni izveštaji pratili su objavu izveštaja Evropske komisije o napretku Republike Srbije, pa shodno tome i naš sledeći izveštaj iz senke nastaviće tu praksu. S obzirom na to da je došlo do promene dinamike u objavi izveštaja Evropske komisije i da je usledila duga pauza, a da se pritisci na životnu sredinu povećavaju i da klimatske promene nameću sve ozbiljnije izazove, smatrali smo da ne treba da čekamo.

Sadašnji trenutak je veoma važan. Najznačajnija promena nastala tokom prethodnog perioda je formiranje Ministarstva zaštite životne sredine u Vladi Republike Srbije. Osnivanje Ministarstva konačno je stvorilo uslove da zaštita životne sredine prestane da bude u drugom planu u odnosu na druge sektore. U Ministarstvu se predano radi na uspostavljanju njegove unutrašnje organizacije i, uporedo, na razvoju politika, pa se nadamo da će u tom procesu ovaj izveštaj i doprinos Koalicije 27 biti prepoznati i značajni.

Treba napomenuti da je i ove godine brzina napretka bila usporena zbog izbora koji su, iako predsednički, sa sobom nosili i rekonstrukciju Vlade Republike Srbije. Otvaranje Pregovaračkog poglavlja 27, više puta najavljivano, ostalo je bez precizno utvrđene dinamike, a proces pripreme pregovaračke pozicije dešava se uz minimalno učešće zainteresovanih strana. Značaj Poglavlja 27 koje će omogućiti dostizanje najvišeg nivoa zaštite životne sredine i reagovanja na klimatske promene zahteva punu posvećenost Vlade.

Izveštaj Poglavlje 27 u Srbiji: Još uvek u pripremi bavi se ključnim događajima u oblastima životne sredine i klimatskih promena (Poglavlje 27 pravnih tekovina Evropske unije) u Republici Srbiji u periodu od novembra 2016. do septembra 2017. godine. U izveštaju se ocenjuju ovi događaji i daju preporuke za jačanje procesa prenošenja i sprovođenja zakonodavstva EU obuhvaćenog Poglavljem 27 u Republici Srbiji.

Koaliciju 27 osnovale su 2014. godine organizacije civilnog društva prvenstveno radi monitoringa i doprinosa pregovorima u Poglavlju 27. Izveštaj je zajedno pripremilo jedanaest članica Koalicije 27: Alternativa za bezbednije hemikalije, Beogradska otvorena škola, Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije, Centar za ekologiju i održivi razvoj, Mreža za klimatske akcije Evrope (CAN Europe), Centar za unapređenje životne sredine, GM Optimist, NVO Fraktal, Jedan stepen Srbije, Mladi istraživači Srbije i Svetska organizacija za prirodu (WWF).

Izveštaj obuhvata sedam tematskih oblasti: horizontalno zakonodavstvo, kvalitet vazduha, kvalitet vode, zaštitu prirode, industrijsko zagađenje i upravljanje rizicima, upravljanje hemikalijama i klimatske promene. Izveštaj se ne bavi pitanjima upravljanja otpadom, zagađenja bukom, kao ni pitanjima civilne zaštite. U svakoj tematskoj oblasti bavimo se razvojem događaja u politici i zakonodavstvu, sprovođenjem propisa i dajemo preporuke za unapređenje procesa.

Posebno smo izdvojili i obradili temu finansiranja u oblastima životne sredine i klimatskih promena.

Izveštaj sadrži i dva priloga: (1) uporednu tabelu preporuka iz prethodnog izveštaja Koalicije 27 i ovogodišnjeg izveštaja i (2) objašnjenje metodologije i spisak autora (organizacija) za svaku oblast.

Želimo da se zahvalimo na doprinosu u izradi priloga o kvalitetu vazduha Udruženju za zdravlje i životnu sredinu (HEAL).

Izveštaj se objavljuje uz podršku Fondacije Hajnrih Bel.

01. HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

ZAKONODAVNI OKVIR

Period koji je obuhvaćen ovim izveštajem karakteriše manjak zakonodavne aktivnosti. Nadležni ograni su usvojili samo jedan od sedam planiranih akata koji se odnose na horizontalno zakonodavstvo¹. Direktiva o proceni uticaja na životnu sredinu (2011/92/EU63) je skoro u potpunosti transponovana, osim člana 7 (koji reguliše procenu uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu) i Aneksa I i II. Međutim, izmene i dopune Direktive napravljene 2014. (Direktiva 2014/52/EU) nisu transponovane i u NPAA² nema naznaka kada bi novi zakon mogao biti usvojen. U toku je početna faza izrade Zakona o izmenama i dopunama Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu. Trenutno Ministarstvo za životnu sredinu uspostavlja radnu grupu za izradu zakona.

Očekuje se da se Direktiva 2003/35/EG o učešću javnosti u izradi određenih planova i programa od značaja za životnu sredinu u potpunosti transponuje kroz Zakon o izmenama i dopunama Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu, kao i putem izmena Zakona o vodama, do kraja ove godine. Iako je planirano da se Zakon o nacionalnoj infrastrukturi geoprostornih podataka usvoji tokom prvog kvartala 2017. godine, on još nije usvojen, što znači da Direktiva INSPIRE 2007/2/EC nije u potpunosti transponovana.

Direktiva o odgovornosti za životnu sredinu (Direktiva 2004/35/CE) i dalje je u početnoj fazi transponovanja. Delovi direktive preneti su kroz set od šest pravnih dokumenata, ali Zakon o odgovornosti za životnu sredinu još nije usvojen. Razvoj i prilagođavanje zakona i pratećih podzakonskih akata su planirani za period od 2016. do 2018. godine, što ostavlja prostora za neizvesnost da li će ovo biti blagovremeno završeno.

SPROVOĐENJE PROPISA

Nadležni organi, posebno lokalne samouprave, nisu napravile nikakav pomak u razvijanju kapaciteta za sprovođenje javnih rasprava i učešće zainteresovanih strana. Ovakvo ponašanje nadležnih organa je zabrinjavajuće ako uzmemo u obzir razmere neophodnih investicija u životnu sredinu.³

1 http://www.mei.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/npaa/NPAA_2016_revizija_srp.pdf

2 Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije

3 http://www.pregovarackagrupa27.gov.rs/?wpfb_dl=71

Nadzor i objavljivanje važnih informacija vezanih za zaštitu životne sredine još uvek je na nezavidnom nivou, što i praksa potvrđuje (slučajevi Nacionalnog plana za smanjenje emisija, kontrola kvaliteta vazduha⁴, investicioni planovi itd.). Postojeći kapaciteti za praćenje i kontrolu stanja životne sredine i implementaciju politike nisu dovoljni. Inspekcija, kao što je navedeno u izveštaju, ima veoma ograničene kapacitete.⁵

Uprkos očiglednim negativnim efektima projekata (eksploatacija šljunka⁶ i mini-hidroelektrane) za koje je sprovođenje postupka procene uticaja na životnu sredinu opciono, Ministarstvo nije zatražilo postupak procene uticaja na životnu sredinu za bilo koji od 14 projekata tog tipa u protekloj godini.⁷ Mogućnost sprovođenja procene kumulativnih efekata kod takvih projekata se retko koristi.

Kvalitet studija o proceni uticaja na životnu sredinu ostaje veoma nizak. Studijama uglavnom nedostaju kumulativni efekti, podaci o javnom zdravlju, analiza uticaja na javno zdravlje i podaci za teške metale, dok su podaci o biodiverzitetu nepotpuni, zastareli i uopšteni. Pored toga, treba izraditi alternativne scenarije, studije učiniti kompatibilnim sa dokumentima BREF iz 2016. godine, koji važe za planirane projekte, i povezati ih sa IPPC dozvolom.

Napredak je postignut sprovođenjem prakse nadležnog ministarstva da za svaki pisani komentar na studiju objavi odgovor – da li je prihvaćen, delimično prihvaćen ili nije prihvaćen, kao i obrazloženje zašto nije prihvaćen, u slučaju da nije.

Strateški dokumenti nisu u potpunosti dostupni javnosti. Ministarstvo zaštite životne sredine (bivše Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine) pripremi je nacrt verzije Nacionalnog plana za redukciju emisija i dostavilo ga Energetskoj zajednici u decembru 2015. godine. Ovaj dokument je postao dostupan javnosti tek u julu 2017. godine, po nalogu Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Dokument je u međuvremenu pretrpeo značajne promene u odnosu na prvi nacrt, ali naknadne verzije dokumenta nisu bile dostupne javnosti. Takođe, nije urađena ni Strateška procena uticaja na životnu sredinu (SEA).

Informacije o stanju životne sredine i dalje se selektivno objavljuju. Poverenik za informacije od javnog značaja⁸ i Zaštitnik građana⁹ reagovali su u slučaju požara na deponiji u Vinči u junu 2017. godine, i pozvali su sve institucije zadužene za javno zdravlje i praćene kvaliteta životne sredine grada Beograda i Republike Srbije da objave sve relevantne informacije o stanju životne sredine, metodologiju monitoringa i parametre koje su uzimali u obzir. Poverenik za informacije od javnog značaja reagovao je i u slučaju odlaganja potencijalno opasnog otpada iz „Železare Smederevo“ u selu u blizini

4 <http://www.sepa.gov.rs/download/VAZDUH2015.pdf>

5 http://www.ekologija.gov.rs/wp-content/uploads/izvestaji/Godisnji_izve%C5%A1taj_2016.pdf

6 <https://transformator.bos.rs/vesti/288/odrzano-okrugli-sto-odrzivo-upravljanje-vodama-i-sumama-u-zapadnoj-srbiji.html>

7 <http://www.ekologija.gov.rs/obavestjenja/>

8 <http://www.poverenik.rs/you/saopštenja-i-aktuelnosti/2609-blagovremeno-potpuno-i-objektivno-obavestavanje-javnosti-o-stanju-zivotne-sredine-nesporna-obaveza.html>

9 <http://www.ombudsman.rs/index.php/2011-12-25-10-17-15/2011-12-26-10-05-05/5328-gr-d-ni-i-u-pr-v-d-zn-u-d-li-usl-d-p-z-r-n-d-p-ni-i-vinc-d-shl-d-z-g-d-nj-v-zduh>

fabrike saopštenjem „da je neosporno pravo javnosti da zna sve informacije o životnoj sredini“.¹⁰

Članica Koalicije 27¹¹ nije dobila nikakav odgovor na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja, koji su 11. septembra 2017. godine adresirali na „Elektroprivredu Srbije“. Pitanja se odnose na Plan upravljanja biodiverzitetom EPS-a za lokacije na planiranim rudnicima, plan za rešavanje problema migratornih vrsta na lokacijama na kojima se planiraju nove hidroelektrane i druga pitanja. Podsećamo da su ove obaveze uspostavljene u okviru obavezujućeg plana restrukturiranja, koji je razvijen u saradnji sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj.

Sudska praksa u oblasti životne sredine je još u fazi razvoja i pojavljuju se problemi u vezi sa sprovođenjem. Nasuprot javno iznetim tvrdnjama bivšeg ministra, Upravni sud u svom odgovoru na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja, koji je primljen 5. avgusta ove godine, navodi da pred ovim Sudom nije pokrenut nijedan predmet po osnovu naknade za životnu sredinu.

Međutim, postignut je određen napredak, jer je Zaštitnik građana Republike Srbije potpisao Deklaraciju o saradnji Zaštitnika građana u oblasti životne sredine i ljudskih prava sa srodnim institucijama iz šest zemalja regiona.¹²

¹⁰ <http://poverenik.org.rs/sr/saopstenja-i-aktuelnosti/2581-nesporno-je-pravo-javnosti-na-informacije-o-stanju-zivotne-sredine.html>

¹¹ Centar za ekologiju i održivi razvoj

¹² <http://www.ombudsman.rs/index.php/2011-12-25-10-17-15/2011-12-26-10-05-05/5449-u-ljublj-ni-sn-v-n-r-z-buds-n-u-bl-s-i-ziv-n-sr-din>

02. KVALITET VAZDUHA

ZAKONODAVNI OKVIR

Donošenje i primena propisa, kao i obim promene koju reforma u ovoj oblasti donosi i zahvata, zavisi i od drugih sektora, pre svega energetike, saobraćaja i industrije. Jasno je da bi zbog toga trebalo da postoji snažna međusektorska saradnja, kao i preuzimanje zajedničke odgovornosti. Međutim, zbog nedostatka političke i strateške opredeljenosti zemlje ka dostizanju, pre svega, evropskih ciljeva u pogledu životne sredine i klimatskih promena, nalazimo se u situaciji u kojoj različiti sektori imaju različite ambicije i mete, a koji se čak na nivou energetike i očuvanja životne sredine u određenim delovima potpuno isključuju.

U pogledu strateškog okvira, RS i dalje nema nacionalnu Strategiju zaštite vazduha. Kako je potvrđeno u Ministarstvu zaštite životne sredine, rad na ovom dokumentu nije započet.

Ključna Direktiva 2008/50/EZ je u najvećem delu transponovana u zakonodavstvo RS, ali i dalje ne sasvim.

Trenutni status Nacionalnog programa za postepeno smanjivanje godišnjih maksimalnih nacionalnih emisija relevantnih zagađujućih materija i napredak u uspostavljanju mehanizma za implementaciju MMR-a, opisani su u oblastima horizontalno zakonodavstvo, industrijsko zagađenje i klimatske promene.

Kao deo kratkoročnih prioriteta, do kraja 2016. usvojeni su planovi za kvalitet vazduha za aglomeracije Beograd i Pančevo, što je pozitivan pomak. Međutim, i dalje nije urađen ovakav plan za gradove Smederevo, Valjevo i Užice, iako spadaju u lokacije sa kvalitetom vazduha najlošije kategorije. Kako nam je rečeno u nadležnim upravama u sva ta tri grada nedostaju i ljudski i finansijski kapaciteti da se ovo realizuje. U Smederevu, istovremeno, nema pouzdanih podataka merenja, dok je u Užicu, uprkos svim otežavajućim faktorima, započet rad na dokumentu.

Nije urađena revizija zona i aglomeracija u RS. U trenutku pripreme ovog dokumenta (prva polovina oktobra 2017) i dalje nije objavljen Izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji za 2016. godinu.¹³

¹³ Agencija za zaštitu životne sredine je objavila Izveštaj 24. oktobra 2017. godine.

SPROVOĐENJE PROPISA

Kvalitet vazduha u RS i dalje predstavlja jedan od najkompleksnijih problema u okviru životne sredine sa direktnim efektima na javno zdravlje. Kvalitet vazduha u Srbiji permanentno opada, kao i stanje sistema za njegovo praćenje. Ohrabruje podatak, potvrđen u Odseku za kvalitet vazduha Agencije za zaštitu životne sredine, da je u državnom budžetu početkom godine izdvojena linija za reparaciju sistema, i da se od aprila aktivno radi na potrebnom održavanju i obnavljanju mreže mernih stanica, te da će do kraja godine biti rešeno oko 60% svih problema na mreži.

Najveći izazovi u implementaciji propisa su na nivou monitoringa kvaliteta vazduha i informisanja javnosti.

Kvalitet i validnost podataka koji pristižu iz državne mreže automatskog monitoringa kvaliteta vazduha, i dalje nisu zadovoljavajući, pre svega zbog stanja i načina održavanja opreme kojom se vrše merenja. Podsećamo da je u 2015. samo 25% podataka iz državne automatske mreže priznato kao validno.¹⁴ Istovremeno, u svakom trenutku pregledanja interaktivne mape automatskih mernih stanica, zapažaju se odstupanja od realnog vremena i po nekoliko sati, a zatim i potpuni izostanak izveštaja sa pojedinih mernih mesta bez pratećih objašnjenja.¹⁵ S obzirom na to da godišnji Izveštaj o kvalitetu vazduha Agencije za zaštitu životne sredine za 2016. nije dostupan javnosti u trenutku izrade ovog dokumenta, nije poznato za koliko je dodatno smanjena validnost podataka tokom 2016. godine, imajući u vidu da se nije radilo na popravljaju sistema za merenje.

Nije povećan broj lokacija za uzorkovanje i merenje teških metala i policikličnih aromatičnih ugljovodonika na teritoriji cele zemlje. Istovremeno, jako mali broj stanica meri zagađenja na raskrscima u urbanim sredinama, uprkos konstantnom povećanju broja vozila i očekivanom prilivu vozila koja koriste dizel gorivo iz EU.

Još uvek nije akreditovana laboratorija za kalibraciju uređaja za praćenje kvaliteta vazduha, tj. mreže za monitoring, što je bila jedna od planiranih aktivnosti definisana Post-skrining dokumentom za Poglavlje 27.¹⁶

Pored standardnih izvora zagađenja (termoelektrana, saobraćaja, industrije i individualnih kućnih ložišta), stanje vazduha na teritoriji cele zemlje dodatno devastiraju sve učestaliji požari na sanitarnim i divljim deponijama. U poslednjih sedam meseci, kao rezultat lošeg upravljanja deponijama i otpadom uopšte, povećan je broj požara i eksplozija na sanitarnim i divljim deponijama svuda širom Srbije (Beograd, Novi Sad, Subotica, Jagodina, Bajmok, Čelarevo).

Ovi požari su dramatično uticali na kvalitet vazduha, naročito požar ne deponiji „Vinča“, nadomak najveće aglomeracije – grada Beograda, koji je direktno ugrozio vazduh u najnaseljenijim opštinama. Do ovog požara je došlo 18. aprila 2017, a lokalizovan je tek nakon 24 dana. Požar zapravo i dalje traje u dubljim slojevima (20 – 30 m ispod površine) i konstantno oslobađa štetne materije. Nadležne institucije za monitoring vazduha i obaveštavanje javnosti su dale saopštenje da oslobođene supstance tokom požara na deponiji „Vinča“ nisu štetne po zdravlje, te da su koncentracije zagađujućih čestica bile ispod graničnih vrednosti. Ovde treba napomenuti da je istovremeno izbegnuto davanje informacije o promenjenom sastavu čestica, iako one jesu bile u dozvoljenim granicama. Hemijski fakultet iz Beograda je u medijima upozorio javnost da država nema specijalne uređaje za merenje supstanci koje se na deponijama oslobađaju prilikom požara, poput kancerogenih polihlorovanih dibenzoflurana (PCDFs) i polihlorovanih-*p*-dioksina (PCDDs).¹⁷ Uzgred, potpuno su zanemareni i kumulativni efekti emisija u dugotrajnim sagorevanjima.

Procena kvaliteta vazduha zasnovana na prikazima iz postojećih sistema stanica za monitoring vazduha, pokazuje da koncentracije zagađujućih materija u Srbiji, a naročito čvrste materije, veoma često prekoračuju nivoe bezbedne za ljudsko zdravlje.

U okviru nacionalne mreže za monitoring kvaliteta vazduha postoji 45 automatskih mernih stanica (iz mreže SEPA). Od tog broja tehničku mogućnost za praćenje PM10 čestica ima samo 35 stanica za praćenje kvaliteta vazduha

Samo je 20 automatskih mernih stanica radilo u vremenskom periodu 2010 – 2015, od ukupno 35 mernih stanica koje imaju tehničku mogućnost za praćenje PM10 čestica, iz mreže SEPA, od kojih je svih šest godina radila samo stanica Novi Sad SPENS. Od 2016. godine u mreži SEPA vrši se praćenje PM2.5 čestica u tri merne stanice za automatski monitoring vazduha (dve u Beogradu i jedna u Novom Sadu).

Nedostatak systemske podrške u održavanju i servisiranju opreme koja radi stalno (bez pauze) od 2010. do 2015. godine, doveo je do situacije u kojoj nije bilo dovoljne količine i kvaliteta važećih podataka potrebnih za ocenjivanje kvaliteta vazduha u tri aglomeracije.

Ovaj detalj je zabeležen u zvaničnom godišnjem izveštaju SEPA o kvalitetu vazduha u Republici Srbiji u 2015. godini.

Problem relevantnosti podataka koji dolaze iz lokalnih mreža mernih stanica, gde se merenja vrše akreditovanim manuelnim metodama, i dalje nije rešen. Prema Zakonu o zaštiti vazduha, validni podaci se dobijaju samo automatskim metodom merenja. Na ovaj način veliki deo podataka o kvalitetu vazduha širom zemlje ostaje izvan zvaničnih statistika, kao i realan uvid u stanje kvaliteta vazduha u sredinama koje nisu pokrivene automatskim merenjima.

14 <http://www.sepa.gov.rs/download/VAZDUH2015.pdf>

15 <http://www.amskv.sepa.gov.rs/stanicepodaci.php>

16 http://www.pregovarackagrupa27.gov.rs/?wpfb_dl=69

17 https://www.youtube.com/watch?time_continue=546&v=CrXxAMPmH2M

Informisanje javnosti o stanju vazduha i dalje nije unapređeno. Unapređenje podrazumeva i objavljivanje mesečnih izveštaja o rezultatima merenja iz lokalnih mreža monitoringa na zvaničnim sajtovima gradova i opština. Osim što se izveštaji objavljuju sa mesec dana kašnjenja i smeštaju u komplikovane poddomene, često im nedostaju prateća narativna pojašnjenja podataka. Takođe se zapažaju i propusti u kontinuitetu merenja u izveštajima. Podatke prikazane na ovaj način je teško pronaći i tumačiti. Samim tim, jako je otežano nestručnoj javnosti da prati kvalitet vazduha u svom okruženju.

03. KVALITET VODE

ZAKONODAVNI OKVIR

Krajem 2016. godine usvojena su dva važna dokumenta za oblast upravljanja vodama:

- Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije do 2034. godine;
- Zakon o izmenama i dopunama Zakona o vodama („Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 101/2016).

Oba dokumenta su razvijena u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama i Direktivom o poplavama EU. Ono što i dalje nedostaje je bolja povezanost i integracija principa zaštite životne sredine i zaštite prirode u zakonodavni okvir za upravljanje vodama. To se pre svega odnosi na usklađivanje sa Direktivom o staništima i Direktivom o pticama EU. Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine¹⁸ je organizovalo javno učešće u razvoju ovih dokumenata, ali je ono bilo na nivou zakonskog minimuma (javna rasprava finalnog nacrtu sa periodom za komentarisanje). Ovako kompleksni dokumenti sa velikim brojem zainteresovanih strana zahtevaju više strukturiran proces javnih konsultacija od samog početka razvoja dokumenata.

Plan upravljanja vodama u slivu reke Dunav za koji je završena javna rasprava 2015. godine još uvek nije usvojen. Prema informacijama dobijenim iz Direkcije za vode, Plan je vraćen na doradu zbog neusklađenosti sa izmenama i dopunama Zakona o vodama.¹⁹

U 2017. godini Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine²⁰ je pokrenulo izradu Specifičnih planova implementacije za EU – Okvirnu direktivu o vodama, Nitratnu direktivu, Direktivu o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda i Direktivu o vodi za piće. Proces je participativan od samog početka i u njega je uključen i civilni sektor. Takođe, Ministarstvo je formiralo i radnu grupu za razvoj elemenata za izradu planova upravljanja vodama u koju je takođe uključen civilni sektor. Radna grupa je tek uspostavljena i nije imala nikakvih aktivnosti do sada.

¹⁸ U vreme razvoja dokumenata ministarstvo nadležno za oblast upravljanja vodama je bilo Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine.

¹⁹ Članica Koalicije 27 CEKOR poslala je zahtev Republičkoj direkciji za vode Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede za pristup informacijama od javnog značaja dana 23. juna 2017. godine. Zahtev je zaveden pod brojem 011-00-33/12/2017-07.

²⁰ U vreme razvoja dokumenata ministarstvo nadležno za oblast upravljanja vodama je bilo Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine.

U junu 2017. godine formirano je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u čijem sastavu je i Direkcija za vode. Na taj način su nadležnosti vezane za vode podeležene između dva ministarstva: Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstva zaštite životne sredine. Zbog podele nadležnosti mogu se očekivati određene poteškoće u primeni regulative vezane za kvalitet i zaštitu voda.

SPROVOĐENJE PROPISA

Problemi u primeni i sprovođenju planskih i zakonskih dokumenata u oblasti upravljanja vodama su i dalje brojni. U prethodnom periodu nije bilo značajnijih pomaka u pogledu jačanja kapaciteta nadležnih institucija i organizacija. Glavni problemi su i dalje kontrola i sprečavanje zagađivanja voda, kontrola korišćenja rečnih sedimenata, kontrola korišćenja podzemnih voda, kontrola izgradnje i sprečavanje ilegalne izgradnje na vodnim područjima i izgradnja malih hidrocentrala.

S obzirom na prirodu ove oblasti, koja podrazumeva sučeljavanje interesa više sektora, i dalje je značajan problem manjka strukturirane međusektorske saradnje, i to pre svega sa sektorima energetike, prostornog planiranja, zaštite životne sredine i poljoprivrede. Od posebnog značaja je saradnja za sektorom za zaštitu životne sredine u pogledu implementacije Direktive o staništima i Direktive o pticama EU.

04. ZAŠTITA PRIRODE

ZAKONODAVNI OKVIR

U procesu izrade strateških dokumenata, donošenju zakona i podzakonskih akata nastavljen je trend kasnog i neadekvatnog uključivanja zainteresovanih strana, kao i trend netransparentnosti procesa.

Strategija zaštite prirode Republike Srbije (2016 – 2026) je pripremana bez učešća civilnog sektora još od 2014. godine, a potom je u novembru 2016. oglašen javni uvid²¹ u nacrt dokumenta. Nakon skoro godinu dana od javnog uvida, nije objavljen Izveštaj o izvršenom javnom uvidu, niti je javnost upoznata sa trenutnim statusom ove Strategije. U junu 2016. usvojena je Strategija razvoja grada Beograda do 2021. godine. Izrada Strategije je obavljena bez učešća javnosti, a nije obezbeđen ni javni uvid pre samog donošenja Strategije. Strategija predviđa izradu nove luke na Dunavu u Beogradu na međunarodno značajnom području za ptice (IBA) i potencijalnom Natura 2000 području.

Postupak izrade Uredbe o oceni prihvatljivosti je završen, ali Uredba još uvek nije usvojena od strane Vlade Republike Srbije.

U decembru 2016. ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine doneo je Pravilnik o dopunama Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 98/2016).^{22 23} Dopuna se sastojala u tome da su upravljanje i zaštita četiri vrste ptica (jastreb, siva čaplja, siva vrana i veliki vranac) u potpunosti prenesene u nadležnost lovnog zakonodavstva, što je u suprotnosti sa odredbama Direktive o pticama EU i Bernske konvencije.²⁴

Procedura za donošenje Zakona o potvrđivanju Sporazuma o očuvanju populacija slepih miševa u Evropi je u toku,²⁵ a nije naznačeno da li će javnost biti uključena u ovaj proces.

21 <http://www.ekologija.gov.rs/javni-uvod-o-predlogu-strategije-o-zastiti-prirode/>

22 http://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/081216-pravilnik_o_dopunama_pravilnika_o_proglašenju_i_zastiti_strogo_zasticenih_i_zasticenih_divljih_vrsta_biljaka_zivotinja_i_gljiva.html

23 http://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/080916-pravilnik_o_izmenama_i_dopuni_pravilnika_o_proglašenju_lovostajem_zasticenih_vrsta_divljaci.html

24 <http://www.vojvodinasume.rs/wp-content/uploads/2012/04/sertifikacija/Zakon%20o%20potvrđivanju%20Konvencije%20o%20očuvanju%20evropske%20divlje%20flore%20i%20faune%20i%20prirodnih%20stanista%20-%20Bernska.pdf>

25 <http://www.ekologija.gov.rs/odrzan-22-sastanak-savetodavnog-odbora-sporazuma-o-ocuvanju-populacija-slepih-miseva-u-evropi-unepeurobats/>

Određeni napredak ostvaren je u procesu organizacije i umrežavanja organa nadležnih za reagovanje u slučajevima uništavanja prirode, i to kroz izradu Nacrta protokola o postupanju i saradnji organa i organizacija na suzbijanju nelegalnog ubijanja, zarobljavanja i trgovine divljim vrstama životinja. U proces izrade bile su uključene i OCD, koje su pozvane da daju stručno mišljenje o dokumentu. Međutim, još nije poznato da li je izrada Nacrta protokola završena, niti da li je pokrenut postupak za njegovo usvajanje.

Tokom 2017. godine, Ministarstvo je pokrenulo postupak zaštite za ukupno 24 prirodna dobra. Ukupna površina predložena za zaštitu uvećana je za oko 63 hiljade hektara.²⁶

SPROVOĐENJE PROPISA

Sprovođenje zakona i podzakonskih akata Republike Srbije ostaje najslabija karika nje ne vlasti. Osnovni razlog je i dalje nedostatak kapaciteta državnih službi, posebno policije i inspekcija, kao i lokalnih samouprava, ali i jak politički uticaj.

I dalje je primetna slaba integracija principa zaštite prirode u druge sektore i kontrola sprovođenja mera zaštite prirode u njima.

Nelegalan lov divljih vrsta životinja, a posebno ptica, prepoznat je kao veliki problem u Srbiji koji se iz godine u godinu ponavlja. Tokom 2017. godine primećeno je uništavanje staništa nelegalnom gradnjom turističkih i drugih objekata u zaštićenim područjima, kao i intenzivna seča šuma u pojedinim oblastima, ali su podaci o razlozima seče i obimu nedostupni javnosti. Upravljači zaštićenih područja nemaju kapacitete za sprovođenje mera zaštite.

Park prirode Stara planina je potencijalno veoma ugrožen neplanskom izgradnjom nekoliko MHE na različitim vodotokovima, što može da dovede do trajnog narušavanja ekološke ravnoteže i uništavanja biološke raznolikosti ovog predela.

²⁶ Proračun je izveden na osnovu dostupnih informacija na sajtu Ministarstva zaštite životne sredine.

05. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE I UPRAVLJANJE RIZICIMA

ZAKONODAVNI OKVIR

Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 101/2015) transponovani su glavni principi i prioriteti navedeni u Direktivi Evropskog parlamenta i Saveta 2006/21EC o upravljanju otpadom iz ekstraktivne industrije, kao i relevantnim odlukama Evropske Komisije u razvoju Direktive (2009/335EC, 2009/358EC, 2009/359EC i 2009/360EC). Uredba Vlade, kao i podzakonski akt donesen na osnovu Zakona o rudarstvu i geoloških istraživanja („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 101/2015), kojim se uređuju uslovi i postupak za izdavanje dozvola za upravljanje otpadom, kao i kriterijumi za karakterizaciju, klasifikaciju i izveštavanje o rudarskom otpadu, usvojeni su 29. maja 2017. godine, sa primenom od 1. januara 2020. godine („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 53/2017). Usvajanjem navedenog podzakonskog akta kompletno je postavljen zakonski osnov za sprovođenje postupka izdavanja dozvola za upravljanje rudarskim otpadom shodno odredbama propisa EU.

U okviru Projekta IPA 2011 „Sprovođenje zakona u oblasti kontrole industrijskog zagađenja, sprečavanja hemijskih udesa i uspostavljanje EMAS sistema“ urađen je prvi nacrt plana – Specifični plan implementacije Direktive o industrijskim emisijama 2010/75/EU (DSIP). Ovaj prvi nacrt je obuhvatio 22 postrojenja.

SPROVOĐENJE PROPISA

Prema informacijama Ministarstva rudarstva i energetike, 1. februara 2017. godine je počela realizacija projekta „Izrada katastra rudarskog otpada“, putem kojeg će biti prikupljeni podaci za katastar rudarskog otpada i katastar napuštenih rudnika i rudarskih objekata. Datum završetka projekta je 31. januar 2020. godine i nakon toga će sakupljeni podaci biti javno dostupni.

Nacionalni plan za smanjenje emisija (NPSE) u elektroenergetskom sektoru nije dostavljen na uvid javnosti, iako je početak primene dokumenta predviđen za 1. januar 2018. godine.

Kapaciteti javne uprave za sprovođenje Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (“Sl. glasnik RS”, br. 135/2004, 25/2015) i dalje su na jako

niskom nivou. U izveštajnom periodu predata su i objavljenja tri zahteva za integrisanu dozvolu, izrađena su i objavljena četiri nacrti integrisane dozvole i izdata su tri rešenja za izdavanje integrisane dozvole.²⁷

Raspored mernih stanica za parametar zagađenja vazduha nije odgovarajući (uvek se postavlja pitanje aglomeracije ili gustine naseljenosti umesto blizine samih zagađivača). Mogućnost uspostavljanja mernog mesta na osnovu inicijative građana kao poreskih obveznika ne postoji, dok su sa druge strane merenje kvaliteta vazduha i obaveze opština veoma labavo povezane.

Lokalne samouprave koje dobijaju sredstva od naknade za korišćenje mineralnih sirovina, obično ta sredstva ne koriste u ovu svrhu. Razlozi su obično manjak kapaciteta, jer nadležni organ jedinice lokalne samouprave obavlja koordinaciju svih aktivnosti lokalne mreže. Veliki problem postoji u održavanju postojećih automatskih mernih stanica zbog nedostatka novca za operativne troškove održavanja.

Smatramo da postoji opravdan razlog da država interveniše da se poveća broj mernih mesta, posebno tamo gde postoji ugroženost stanovništva, kako bi se stvorila slika kvaliteta vazduha i uradile analize koje bi bile kredibilne u sudskim slučajevima koji su vezani za zagađivače i njihov uticaj na građane. Agencija za zaštitu životne sredine u okviru svojih nadležnosti je spremna da uvrsti svako novo merno mesto za čiji rad postoji saglasnost nadležnog ministarstva, u svoj sistem izveštavanja.

Zbog nedostataka u Zakonu o finansiranju lokalne samouprave i nenamenskom trošenju sredstava, sve su opcije naklonjene velikim zagađivačima koji mogu da nastavljaju sa svojim uobičajenim radom (*business as usual*).

Prema izjavi šefa sektora u Delegaciji EU u Srbiji Ričarda Maše, 40% zaposlenih u Srbiji radi u oblastima koje su obuhvaćene Direktivom o industrijskim emisijama, tj. njom je obuhvaćeno 250 industrijskih postrojenja i 56 postrojenja za sagorevanje.²⁸

²⁷ <http://www.ekologija.gov.rs/obavestjenja/integrisane-dozvole/>

²⁸ <http://www.euractiv.rs/odrzivi-razvoj/8405-potrebni-prelazni-rokovi-sa-eu>

06. UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

ZAKONODAVNI OKVIR

Zakonski okvir stvoren usvajanjem Zakona o hemikalijama i Zakona o biocidnim proizvodima i odgovarajućih podzakonskih propisa uspostavio je savremeni sistem upravljanja hemikalijama po principima EU, ali treba nastaviti sa njegovim daljim razvojem, kako kroz dalju harmonizaciju, uzimajući u obzir nove uredbe EU, kao i izmene i dopune postojećih, tako i jačanjem kapaciteta neophodnih za sprovođenje propisa.

Iako je došlo do usporavanja procesa dalje harmonizacije sa izmenama i dopunama relevantnih propisa EU koje su u EU usvojene nakon 2012. godine, što je detaljno analizirano u prethodnom izveštaju, u toku 2017. godine postignut je izvestan napredak.

U pogledu ažuriranja propisa koji se odnose na klasifikaciju i obeležavanje radi njihovog prilagođavanja u pogledu tehničkog i naučnog napretka (ATP),²⁹ došlo je do pozitivnog pomaka. Naime, u toku 2017. godine donesen je Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o klasifikaciji, pakovanju i obeležavanju hemikalije i određenog proizvoda u skladu sa Globalno harmonizovanim sistemom za klasifikaciju i obeležavanje UN („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 52/2017), i ažuriran je Pravilnik o Spisku klasifikovanih supstanci („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 50/2017), čime je naša legislativa usklađena sa EU do sedmog ATP. Međutim, potrebno je nastaviti dalju harmonizaciju s obzirom na to da su u EU ovi propisi dodatno ažurirani.

U cilju ažuriranja propisa kojima se uređuju ograničenja i zabrane proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija, u toku 2017. godine usvojene su izmene i dopune („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 44/2017). Sredinom 2016. godine donesena je Lista supstanci kandidata za Listu supstanci koje izazivaju zabrinutost, olakšavajući na taj način ostvarivanje prava potrošača na informacije o SVHC u proizvodima. Međutim, potrebno je nastaviti dalju harmonizaciju s obzirom na to da je u EU ova Lista dodatno ažurirana stavljanjem na Listu, između ostalih, supstancu bisfenol A (BPA) koja je u širokoj upotrebi.

Značajno kašnjenje u procesu harmonizacije propisa odnosi se na metode ispitivanja opasnih svojstava hemikalija koje od 2012. nisu ažurirane.

Harmonizacija sa Uredbom EU 528/2012 o biocidnim proizvodima planirana je za I kvartal 2018. godine. U toku 2017. je započet rad na izradi novog Zakona o biocidnim pro-

²⁹ Eng. Adaptation to technical progress (ATP)

izvodima, ažurirana je Lista biocidnih proizvoda upisanih u Registar biocidnih proizvoda u 2015. i 2016. godini, kao i Pravilnik o sadržini osnovnih informacija o biocidnom proizvodu i aktivnoj supstanci u tom biocidnom proizvodu.

U pogledu **administrativnih kapaciteta** za obavljanje stručnih poslova u ovoj oblasti nije došlo do značajnih promena u odnosu na kapacitete u prethodnoj godini. S obzirom na to da je ograničenje broja zaposlenih u državnim organima i dalje na snazi, nije realno očekivati da će se stvoriti mogućnosti za značajnije povećanje broja zaposlenih u okviru Odeljenja za hemikalije, pa čak i u okviru novoformiranog Ministarstva za zaštitu životne sredine, iako je to neophodno.

Važno je napomenuti, da su kroz realizaciju projektnih aktivnosti u okviru međunarodnih projekata u oblasti upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima,³⁰ organizovane obuke za predstavnike ne samo državnih organa koji rade na ovim poslovima, već i za širu stručnu javnost u cilju jačanja **stručnih kapaciteta naučnog i akademskog sektora** za efektivno sprovođenje zakonskih propisa, a pre svega za poslove regulatorne procene rizika.

S obzirom na to da se propisi o hemikalijama odnose samo na jednu fazu životnog ciklusa hemikalija, tj. na stavljanje u promet i korišćenje hemikalija, a da postoje i druge faze životnog ciklusa hemikalija, od proizvodnje pa sve do odlaganja, veoma je važno ostvariti saradnju i koordinaciju odeljenja zaduženog za sprovođenje propisa o hemikalijama sa drugim relevantnim sektorima, prvenstveno u oblasti zaštite životne sredine. Do danas nema informacija o osnivanju i radu zajedničkog tela, niti o donošenju integrisanog programa upravljanja hemikalijama.

SPROVOĐENJE PROPISA

Donošenje novog Pravilnika o dozvolama za obavljanje delatnosti prometa, odnosno dozvolama za korišćenje naročito opasnih hemikalija („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 6/2017), kojim se hemikalije klasifikovane u klasu opasnosti korozivno oštećenje / iritacija kože, potkategorija 1B, smatraju naročito opasnim hemikalijama, izazvala je dodatne probleme u implementaciji ovog propisa u praksi. Pre svega, nije jasno na osnovu kojih naučnih kriterijuma je došlo do uvrstavanja hemikalija klasifikovanih u ovu potkategoriju opasnosti u naročito opasne hemikalije. Takođe, s obzirom na to da u ovu potkategoriju opasnosti spada veliki broj proizvoda iz tzv. kućne hemije, pre svega odmašćivači koji se koriste za čišćenje masnih naslaga, broj lica kojima je potrebna dozvola za obavljanje delatnosti prometa se značajno povećao, uključujući samostalne trgovinske radnje koje stavljaju u promet hemikalije u ovoj potkategorijom i klasom opasnosti, a sistem izdavanja ovih dozvola distributerima od strane lokalnih samouprava još uvek nije u potrebnoj meri zaživeo u praksi. Novim propisom o naročito opasnim hemikalijama ne postiže se zaštita krajnjeg potrošača (što je bio jedan od ciljeva), jer se na fizičko lice koje koristi hemikaliju za opštu upotrebu u najvećem broju slučajeva propis i ne primenjuje. Uvođenje ove mere nema utemeljenje sa aspekta stvarne opasnosti koju potkategorija 1B predstav-

lja i nije primenljiva u praksi, kako sa aspekta vrste proizvoda na koje se primenjuje, tako i sa aspekta i privrednih subjekata koji su njome obuhvaćeni.

Dalju harmonizaciju propisa u oblasti klasifikacije i obeležavanja treba pozdraviti, ali u sprovođenju propisa vezanih za obeležavanje hemikalija nastao je problem povodom izmena teksta oznaka predostrožnosti (P oznake), naročito u situacijama kad se suštinski nije izmenilo značenje teksta, već je neznatno promenjena njegova formulacija, a dat je kratak rok za usaglašavanje sa ovim izmenama. To je dovelo do neusaglašenosti etiketa na hemikalijama koje se stavljaju u promet sa važećim propisima. S obzirom na to da je snabdevač dužan da postojeće etikete zameni novim u roku od oko tri meseca, to za njega predstavlja značajno finansijsko opterećenje do kog je došlo bez prethodne informacije da ove troškove može očekivati, pri čemu se suštinski nije promenilo značenje same oznake predostrožnosti, niti je dat dovoljno dug prelazni rok koji bi omogućio postepenu i plansku izradu novih etiketa kada se potroše one koje su već odštampane. Ovo ukazuje da transparentnost u donošenju propisa i predvidljivost troškova vezanih za poslovanje sa hemikalijama na našem tržištu nije zadovoljavajuća, te da o ovakvim promenama treba na vreme obavestiti privredne subjekte na čije se poslovanje one mogu reflektovati.

Iako postoji dijalog nadležnih organa sa industrijom i ostalim zainteresovanim stranama, potrebno ga je nastaviti radi daljeg informisanja o njihovim obavezama u vezi sa primenom EU propisa u oblasti hemikalija i biocidnih proizvoda.

³⁰ Obuke su rađene u okviru IPA projekta „Dalji razvoj upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima u RS“ (ref.br. Tvining projekat SR 13 IB EN 03)

07. KLIMATSKE PROMENE

ZAKONODAVNI OKVIR

Republika Srbija je podnela Drugu nacionalnu komunikaciju prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o promeni klime 23. oktobra 2017.³¹ Ovo je trebalo da bude prilika za ispravljanje nedostataka napravljenih u Prvom dvogodišnjem ažuriranom izveštaju.³²

Srpski parlament je ratifikovao Pariski sporazum 29. maja 2017. Ovo je važno s obzirom na to da pruža pravnu osnovu za povećanje ambicija doprinosa Pariskom sporazumu. Prethodno, u martu 2017, Narodna skupština Republike Srbije ratifikovala je Doha amandman na Kjoto protokol.

Članovi Koalicije 27 nisu bili zvanično obavešteni o bilo kakvom napretku u razvoju Nacionalne strategije o klimatskim promenama od marta do septembra 2017. godine. Još uvek se nadamo da će se proces nastaviti što je pre moguće i dati početne rezultate za diskusiju svih zainteresovanih strana. Kao deo ovog procesa, očekujemo da vidimo povećanje nacionalnog klimatskog doprinosa, koji će osigurati stvarno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Zakon o klimatskim promenama kojim će biti transponovani Uredba o mehanizmu monitoringa (MMR) i Monitoring, izveštavanje i verifikacija (MRV) prema EU ETS³³ nije ušao u skupštinsku proceduru pre kraja septembra 2017. godine.

Nacionalni savet za klimatske promene sastao se u novoj postavci u martu 2017. godine. Savet je sada otvoren za civilno društvo i predstavlja platformu za diskusiju šire grupe učesnika. Nažalost, ishodi³⁴ sastanka nas nisu uverili da će Savet ostvariti značajan napredak u pogledu međusektorske saradnje u budućnosti.

Ministarstvo rudarstva i energetike započelo je izradu Uredbe o Programu ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2025, sa projekcijama do 2030. godine,

³¹ Datum podnošenja navedenog dokumenta je u periodu nakon perioda obrade Izveštaja K27 (oktobar 2016 – septembar 2017)

³² Za više informacija videti izveštaj Koalicije 27 *Poglavlje 27 u Srbiji: Još uvek u pripremi* iz januara 2017. godine – https://rs.boell.org/sites/default/files/koalicija_27_-_izvestaj_iz_senke_2016.pdf

³³ Sistem trgovine emisijama EU

³⁴ <https://www.energetskiportal.rs/odrzana-4-sednica-nacionalnog-saveta-za-klimatske-promene/>

za period od 2017. do 2023. godine. Organizovana je javna konsultacija, uključujući i radionicu za zainteresovane strane. Ovaj pristup je veoma cenjen od strane NVO sektora. Međutim, Program uključuje spisak energetskih projekata za koje se predviđa državna podrška (uglavnom projekti vezani za fosilna goriva), dok spisak projekata obnovljivih izvora predviđa učešće privatnog sektora. Iako Program predlaže neke mere za promociju obnovljivih izvora, smatramo da je to nedovoljno u poređenju sa finansiranjem odvojenim za podršku projektima vezanim za fosilna goriva. Takav pristup nije u saglasnosti sa ciljevima Pariskog sporazuma.

Nije zabeležen napredak u oblasti adaptacije na klimatske promene, uprkos teškim sušamatokom leta 2017. godine koje su nanele veliku štetu srpskoj ekonomiji.³⁵

Prvi nacionalni plan adaptacije nije usvojen od strane Vlade. Nivo učešća je veoma nizak u međunarodnim inicijativama kao što su Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju i Sporazum gradonačelnika za prilagođavanje na klimatske promene.

SPROVOĐENJE PROPISA

Postignut je ograničen napredak u sprovođenju mera za ublažavanje klimatskih promena ilinjihovo prilagođavanje, posebno kada su u pitanju oblasti identifikovane u poslednjem izveštaju: administrativni kapaciteti, uključivanje klimatskih mera u druge sektore, kao i međusektorske saradnje.

Četvorogodišnji projekat „Lokalni razvoj otporan na klimatske promene“ započeo je sa ciljem da se identifikuju inovativne ideje i projekti za poboljšanje upravljanja klimatskim podacima, a sa ciljem povećanja ekonomskih, socijalnih i ekoloških koristi za lokalne zajednice. Projekat sprovodi Ministarstvo za zaštitu životne sredine, uz podršku Programa za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP), a finansira ga Globalni fond za zaštitu životne sredine (GEF), Ministarstvo za zaštitu životne sredine i UNDP.

³⁵ <http://www.euractiv.rs/vesti/102-srbija-i-eu/11690-sua-uzela-danak-ekonomskom-rastu-srbije.html>

08. FINANSIRANJE U OBLASTIMA ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKIH PROMENA

Politika životne sredine nije prioritet Vlade Republike Srbije što se vidi i kroz princip finansiranja ove oblasti.

Republika Srbija nije napravila pomak u odnosu na jednu od tri ključne preporuke vezane za oblast životne sredine i klimatskih promena iz godišnjeg izveštaja Evropske komisije za Republiku Srbiju za 2016,³⁶ a koja se tiče obezbeđivanja adekvatnih sredstava za novi instrument za finansiranje delovanja u oblasti životne sredine (**Zeleni fond**). Uprkos najavama Ministarstva u nekoliko prilika, pomenuti fond ostaje budžetska linija sa ograničenim efektom. Vlada Republike Srbije usvojila je Odluku o osnivanju Zelenog fonda,³⁷ međutim, još uvek nedostaju podzakonski akti koji bi trebalo da regulišu njegov rad. Bez obzira na to, Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2017. godinu predviđeno je da se za zaštitu životne sredine iz Zelenog fonda izdvoji ukupno 2,29 milijardi dinara (približno 19,3 miliona evra). Od ukupnog iznosa, 2,19 milijardi dinara (približno 18,4 miliona evra) su opredeljene za dodelu podsticajnih sredstava reciklažnoj industriji i 100 miliona dinara (približno 842 hiljade evra) za finansiranje interventnih mera u vanrednim okolnostima zagađivanja životne sredine, rekultivaciju i sanaciju zagađenog prostora. Uspostavljanje efikasnog sistema finansiranja zaštite životne sredine, posebno na lokalnom nivou, i dalje je daleko od realizacije. Izmene Zakona o budžetskom sistemu³⁸ stvorile su mogućnosti dodele sredstava od naknada za životnu sredinu drugim korisnicima i drugim nepovezanim aktivnostima na nacionalnom i lokalnom nivou. Ozbiljan nedostatak javnih finansijskih instrumenata ne može se zameniti dodatnim izvorima koji dolaze uglavnom iz fondova EU.

U 2016. Republika Srbija izdvojila je manje od 0,5% BDP-a za zaštitu životne sredine dok se u zemljama Evropske unije u proseku troši 2% BDP-a.³⁹ Prosek prihoda na osnovu naknada za životnu sredinu za 2014. na nivou zemalja članica Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) je 1,56% BDP-a.⁴⁰

36 http://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_ek_srbija_2016.pdf

37 http://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/101116-odluka_o_osnivanju_zelenog_fonda_republike_srbije.html

38 <https://www.trezor.gov.rs/uploads/file/Zakoni/Zakon%20o%20budzetskom%20sistemu%2016.12.2016.pdf>

39 [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:National_expenditure_on_environmental_protection,_EU-28,_2006%E2%80%9315_\(million_EUR_and_%25_of_GDP\)_V2.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:National_expenditure_on_environmental_protection,_EU-28,_2006%E2%80%9315_(million_EUR_and_%25_of_GDP)_V2.png)

40 <http://www.oecd.org/env/tools-evaluation/environmentaltaxation.htm>

Prema Republičkom zavodu za statistiku,⁴¹ prosečan godišnji rast prihoda od poreza u oblasti životne sredine u periodu 2008–2015. godina iznosio je 12,5%. Prosečno godišnje učešće prihoda od poreza u vezi sa životnom sredinom u bruto domaćem proizvodu (BDP), u periodu 2008–2015, iznosilo je 3,4%. Republički zavod za statistiku u prihode od poreza u oblasti životne sredine uračunao je energetske poreze, poreze iz oblasti saobraćaja, poreze na zagađenje i poreze na korišćenje resursa.

Prema istraživanjima Ekološkog udruženja Stanište i Centra za evropske politike,⁴² **većina jedinica lokalne samouprave troši manje sredstava za finansiranje životne sredine nego što kroz namenske naknade prihoduje**. Ukupan iznos neutrošenih sredstava u proteklih šest godina dostigao je 6,5 milijardi dinara. Prihodi u lokalnim budžetskim fondovima za zaštitu životne sredine nisu samo usmereni na projekte iz oblasti zaštite životne sredine u skladu sa Pravilnikom o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski sistem. Istraživanje je pokazalo da se u velikom broju lokalnih samouprava koristeći sredstva namenjena zaštiti životne sredine i podvodeći te aktivnosti pod domen zaštite životne sredine finansiraju sledeće aktivnosti: uređenje atarskih puteva, održavanje kanalske mreže, protivgradna služba, izgradnja sportskih objekata, asfaltiranje ulica, prskanje komaraca, deratizacija, zoo-vrtovi, hvatanje pasa, kazne po rešenju sudova za ujede pasa, zimsko održavanje, zamena azbestnih cevi i održavanje vodovoda, subvencije za vodu, dug za gas, toplifikacija, kotlovi, otklanjanje posledica poplava.

Ministarstvo finansija je ukazalo da je formirana radna grupa za izradu **Nacrta zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara**, i da bi radna verzija trebalo da bude izrađena tokom 2017. godine.⁴³ Namera je da se naknade, koje se plaćaju za korišćenje određenog dobra, utvrde jedinstvenim aktom, a ne kao do sada kroz više posebnih zakona i mnogobrojnih podzakonskih propisa. Naknade sada propisuje 13 različitih zakona – o vodama, poljoprivrednom zemljištu, rudarstvu, banjama, ambalažnom otpadu itd. Ovaj Zakon se donosi već četiri godine. Očekuje se da će se broj parafiskalnih nameta i taksi sa sadašnjih 371 smanjiti za polovinu, kao i da će se visina ovih dažbina izjednačiti u celoj Srbiji, na osnovu nacionalne Strategije za suzbijanje sive ekonomije.

Ukidanje Fonda za zaštitu životne sredine 2012. godine (uprkos nedavnom uspostavljanju budžetskog Zelenog fonda) je dramatično uticalo na narušavanje sistema za automatski monitoring **kvaliteta vazduha** zbog nedostatka novca za redovna održavanja. Takođe, problem finansiranja u ovoj oblasti nastaje i usled neadekvatnog i nenamenskog raspodeljivanja sredstava pribavljenih iz taksi koje plaćaju zagađivači, a koja se sada ulivaju u državni budžet.

Ukupna budžetska izdvajanja za **upravljanje vodama** u 2017. godini su oko 3,4 milijarde dinara, odnosno oko 0,3% ukupnih budžetski rashoda Republike Srbije za 2017. godinu.⁴⁴ Od toga oko 1,1 milijarde predstavlja budžet Republičke direkcije za vode, a preostalih 2,3 milijarde dinara je izdvojeno iz Budžetskog fonda za vode Republike Srbije. I

41 <http://www.stat.gov.rs/WebSite/public/PublicationView.aspx?pKey=41&pLevel=1&pubType=2&pubKey=4378>

42 <http://cep.org.rs/wp-content/uploads/2017/10/Lokalne-finansije-i-%C5%BEivotna-sredina.pdf>

43 <http://naled.rs/images/preuzmite/Izvestaj-za-I-II-kvartal-o-statusu-regulatorne-reforme-2017.pdf>

44 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_budzetu_republike_srbije_za_2017_godinu-5.html

dalje se najveći deo sredstava izdvaja za građevinske radove i objekte u okviru uređenja vodotoka i zaštite od štetnog dejstva voda (oko 50% ukupnih sredstava). S druge strane, sredstva namenjena za inspekcijski nadzor predstavljaju manje od 1% ukupnog budžeta za upravljanje vodama. Imajući u vidu visinu sredstava potrebnih za usaglašavanje sa standardima EU u oblasti voda (5,5 milijardi evra do 2030. godine), trenutna budžetska izdvajanja su daleko ispod potrebnih.

Prema Zakonu o budžetu Republike Srbije za 2017. godinu, za aktivnosti na uspostavljanju **Ekološke mreže** namenjeno je 19,5 miliona dinara, za uspostavljanje **Natura 2000** 11,3 miliona, a 214,5 miliona predviđeno je za subvencije upravljačima zaštićenih prirodnih dobara od nacionalnog interesa, što predstavlja alarmantno malo izdvajanje sredstava za očuvanje prirode u Srbiji. Nisu dostupne informacije o tome da li su sredstva predviđena za uspostavljanje Ekološke mreže i Mreže Natura 2000 za 2017. godinu trošena tokom 2017. za tu namenu i na koji način.

S obzirom na to da je finansijski aspekt **upravljanja hemikalijama** i biocidnim proizvodima detaljno analiziran u prethodnom izveštaju,⁴⁵ napominjemo da nije bilo promena od tada. Ostaje zaključak da sistem finansiranja upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima, koji od 2012. godine nije u saglasnosti sa osnovnim principima utvrđenim u REACH-u i BPR-u, kao ni pratećim sprovedenim uredbama EU kojima se uređuju naknade (Regulation (EC) No 340/2008 i Regulation (EU) No 564/2013), a prema kojima troškove u vezi sa regulatornim postupcima u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda moraju snositi privredni subjekti koji od njihovog stavljanja u promet ostvaruju prihode, treba usaglasiti sa relevantnim izmenama i dopunama propisa EU u ovoj oblasti.

Sredstva iz Zelenog fonda za 2017. nisu opredeljena za početak procesa sprovođenja mera prilagođavanja **klimatskim promenama** u svim sektorima. Nije bilo napretka u pogledu reforme subvencija na fosilna goriva.

45 https://rs.boell.org/sites/default/files/koalicija_27_-_izvestaj_iz_senke_2016.pdf

REFERENCE

Agencija za zaštitu životne sredine (2015): Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2015. godine. Izvor: www.sepa.gov.rs/download/VAZDUH2015.pdf

Agencija za zaštitu životne sredine : Objedinjeni prikaz automatskog monitoringa kvaliteta vazduha u Republici Srbiji. Izvor: www.amskv.sepa.gov.rs/stanicepodaci.php

Centar za evropske politike i Ekološki centar Stanište (2017): Lokalne finansije i životna sredina. Izvor: www.cep.org.rs/wp-content/uploads/2017/10/Lokalne-finansije-i-%C5%BEivotna-sredina.pdf

Evropska komisija (2016): Republika Srbija Izveštaj za 2016. Izvor: www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_ek_srbija_2016.pdf

Eurostat (2017): Environmental protection expenditure accounts. Izvor: www.ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Environmental_protection_expenditure_accounts

Energetski portal, saopštenja. Izvor: www.energetskiportal.rs

EurActiv, saopštenja. Izvor: www.euractiv.rs

EU Propisi koji uređuju upravljanje hemikalijama. Izvor: <https://echa.europa.eu>, <http://eur-lex.europa.eu>

Koalicija 27 (2017): Poglavlje 27 u Srbiji: Još uvek u pripremi. Izvor: www.rs.boell.org/sites/default/files/koalicija_27_-_izvestaj_iz_senke_2016.pdf

Ministarstvo zaštite životne sredine (2016): Pravilnik o izmenama i dopuni pravilnika o proglašavanju lovostajem zaštićenih vrsta divljači. Izvor: www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/080916-pravilnik_o_izmenama_i_dopuni_pravilnika_o_proglašavanju_lovostajem_zasticenih_vrsta_divljaci.html

Ministarstvo zaštite životne sredine (2016): Pravilnik o dopunama pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Izvor: www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/081216-pravilnik_o_dopunama_pravilnika_o_proglašenju_i_zastiti_strogo_zasticenih_i_zasticenih_divljih_vrsta_biljaka_zivotinja_i_gljiva.html

Ministarstvo zaštite životne sredine (2017): Izveštaj o radu sektora inspekcije za zaštitu životne sredine za 2016. godinu. Izvor: www.ekologija.gov.rs/wp-content/uploads/izvestaji/Godisnji_izve%C5%A1taj_2016.pdf

Ministarstvo zaštite životne sredine, saopštenja. Izvor: www.ekologija.gov.rs/saopstenja/

Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (2017): Izveštaj za I i II kvartal o statusu reformi. Izvor: www.naled.rs/images/preuzmite/Izvestaj-za-I-i-II-kvartal-o-statusu-regulatorne-reforme-2017.pdf

Narodna skupština Republike Srbije (2016): Budžet Republike Srbije za 2017. godinu. Izvor: <http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/3081-16.pdf>

Narodna skupština Republike Srbije (2016): Zakon o budžetskom sistemu. www.trezor.gov.rs/uploads/file/Zakoni/Zakon%20o%20budzetskom%20sistemu%2016.12.2016.pdf

Narodna skupština Republike Srbije (2007): Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa. Izvor: www.ekoregistar.sepa.gov.rs/zakon-o-potvrđivanju-konvencije-o-ocuvanju-evropske-divlje-flore-i-faune-i-prirodnih-stanista-sl-glasnik-rs-medjunarodni-ugovori-br-10207

Poverenik za informacije od javnog značaja u zaštitu podataka o ličnosti, saopštenja. Izvor: www.poverenik.org.rs/yz/saopstenja-i-aktuelnosti.html

Republički zavod za statistiku (2017): Porezi u oblasti životne sredine, 2015. Izvor: www.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/02/62/34/NR80_266_2015_srb-cir.pdf

Vlada Republike Srbije (2016): Odluka o osnivanju Zelenog fonda Republike Srbije. Izvor: www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/101116-odluka_o_osnivanju_zelenog_fonda_republike_srbije.html

Vlada Republike Srbije (2015): Status i planovi prenošenja i sprovođenja pravnih tekovina EU za Poglavlje 27 – životna sredina i klimatske promene. Izvor: www.pregovarackagrupa27.gov.rs/?wpfb_dl=69

Vlada Republike Srbije (2016): Drugi revidirani Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije (NPAA). Izvor: www.mei.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/npaa/NPAA_2016_revizija_srp.pdf

Zaštitnik građana, saopštenja. Izvor: www.ombudsman.rs/index.php/2011-12-25-10-17-15/2011-12-26-10-05-05

Horizontalno zakonodavstvo

● Usvojena
 ● Nije usvojena
 ● Delimično usvojena
 Nova preporuka

PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVEŠTAJA

KOMENTAR

PREPORUKA ZA 2018.

● Doneti sve neophodne podzakonske akte kako bi se osiguralo pravilno funkcionisanje i nezavisno praćenje Zelenog fonda.

Nadležni organi obaveštavaju medije, ali javni dijalog o modelu fonda nije organizovan. Podzakonski akti nisu usvojeni, a Fond nije uspostavljen uprkos zakonskom roku (godinu dana nakon usvajanja Zakona).

● Poboljšati učešće u postupcima javnih slušanja, time što će se proces učiniti transparentnijim i sveobuhvatnijim, posebno putem pružanja pravovremenih informacija o slušanjima i objavljenim izveštajima.

Postoje značajni naponi Ministarstva rudarstva i energetike u organizovanju javnih rasprava. Na lokalnom nivou i dalje znatno nedostaju kapaciteti. U nekim slučajevima nadležne institucije su sprovele odgovarajući postupak javne rasprave, dok u drugim slučajevima uopšte nije bilo javnih rasprava. Na primer, Predlog uredbe kojom se utvrđuje Program ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2025. sa projekcijama do 2030. godine, za period 2017-2023, kao i Predlog uredbe o Programu energetske strategije, bili su otvoreni za javnu raspravu čak i u većoj meri nego što to zahteva Zakon (bilo je dva kruga javnih rasprava), dok je Strategija razvoja grada Beograda usvojena bez učešća javnosti.

Doneti sve neophodne podzakonske akte kako bi se omogućilo pravilno funkcionisanje i nezavisno praćenje Zelenog fonda.

Poboljšati učešće javnosti u postupcima javnih rasprava na lokalnom nivou kroz transparentnije i sveobuhvatnije procese, a posebno putem pružanja pravovremenih informacija o javnim raspravama, kao i objavljivanjem izveštaja sa javnih rasprava.

● Poboljšati procese strateške procene uticaja (SPU) i procene uticaja na životnu sredinu (PU) i proširiti listu projekata za koje su potrebne procedure SPU i PU.

Prostor za poboljšanje nalazi se u narednim planiranim izmenama Zakona o PU i SPU u 2017. i 2018.

Poboljšati procese PU i SPU i proširiti listu projekata za koje je potrebno sprovesti postupke PU i SPU.

● Obezbediti uključivanje procene kumulativnog uticaja u studije procene uticaja na životnu sredinu za projekte hidroelektrana, vetroparkova, ekstrakcija rečnih sedimenata i sl.

Kumulativni efekti retko se procenjuju prilikom sprovođenja PU za projekte koji se nalaze na Listi II (projekti za koje se može tražiti PU, projekti malih hidroelektrana, eksploatacije šljunka, krčenja šuma itd.). Posledice ovoga mogu se naći širom Srbije, u lokalnim zajednicama koje su često protiv takvih projekata jer prete njihovoj egzistenciji.

Obezbediti uključivanje procene kumulativnog uticaja u studije procene uticaja na životnu sredinu za projekte hidroelektrana, vetroparkova, ekstrakcija rečnih sedimenata i sl.

● Koristiti dostupne kanale za informisanje kako bi se obavestile zainteresovane strane i objavile informacije vezane za procenu uticaja na životnu sredinu na zvaničnim veb-stranama jedinica lokalne samouprave.

Nije bilo napretka u pružanju relevantnih informacija u vezi sa postupcima procene uticaja na životnu sredinu u lokalnim samoupravama u datom periodu.

Koristiti dostupne kanale za informisanje kako bi se obavestile zainteresovane strane i objavile informacije vezane za procenu uticaja na životnu sredinu na zvaničnim veb-stranama jedinica lokalne samouprave.

● Redovno objavljivati investicione planove za unapređenje upravljanja vodama i otpadom na lokalnom nivou.

Velike investicije očekuju se u narednim godinama, što je rezultat i potreba i očekivanja Kapaciteti vlasti da sprovedu odgovarajuće konsultativne procese su slabi, a u nekim slučajevima nedostatak odgovornog procesa bio je razlog za kašnjenja, čak i otkazivanja. Objavljivanje investicionih planova i transparentnost procesa dovodi do boljeg odgovora na potrebe lokalnih zajednica i kvalitetnijih projekata.

Redovno objavljivati investicione planove za poboljšanje upravljanja vodama i otpadom na lokalnom nivou.

/

/

Uspostaviti praksu kontrole kvaliteta studija o proceni uticaja na životnu sredinu, kao i reviziju studija svakih pet godina.

Kvalitet vazduha

● Usvojena
 ● Nije usvojena
 ● Delimično usvojena
 Nova preporuka

PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVEŠTAJA

KOMENTAR

PREPORUKA ZA 2018.

● Odgovorni akteri za monitoring kvaliteta vazduha treba da obezbede kvalitetno održavanje sistema za merenje i dostupnost podataka, naročito za urbane aglomeracije poput Beograda.

Nije uočen napredak.

Odgovorni akteri za monitoring kvaliteta vazduha treba da obezbede kvalitetno održavanje sistema za merenje i dostupnost podataka, naročito za urbane aglomeracije poput Beograda.

● Treba unaprediti međusektorsku saradnju da bi se omogućilo potpuno sprovođenje važećih pravnih propisa u zemlji.

Nije uočen napredak.

Treba unaprediti međusektorsku saradnju da bi se omogućilo potpuno sprovođenje važećih pravnih propisa u zemlji.

● Lokalne samouprave / gradovi treba da poboljšaju kvalitet i vidljivost, i omoguće javnosti jednostavan pristup podacima o kvalitetu vazduha, koje dobijaju od lokalnih mreža za monitoring.

Nije uočen napredak.

Lokalne samouprave / gradovi treba da poboljšaju kvalitet i vidljivost, i omoguće javnosti jednostavan pristup podacima o kvalitetu vazduha, koje dobijaju od lokalnih mreža za monitoring.

/

/

/

/

Unaprediti nacionalne propise u oblasti životne sredine u pravcu obaveštavanja javnosti prilikom prekoračenja dozvoljenih pragova i povodom prisustva PM čestica (jednako kao i u slučaju SO₂, NO₂ i ozona), što trenutno nije obuhvaćeno Uredbom o uslovima za monitoring i kontrolu kvaliteta vazduha.

Obezbediti održivo finansiranje održavanja državne mreže za automatski monitoring kvaliteta vazduha.

Kvalitet vode

● Usvojena
 ● Nije usvojena
 ● Delimično usvojena
 Nova preporuka

PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVEŠTAJA

KOMENTAR

PREPORUKA ZA 2018.

● Razvoj kapaciteta i unapređenje organizacije javnih institucija nadležnih za upravljanje vodama, naročito na lokalnom nivou: složenost pitanja upravljanja vodama zahteva jače kadrovske i tehničke kapacitete. Potrebno je da nadležne institucije što pre sprovedu analizu postojećih kapaciteta i izrade plan za njihovo unapređenje. Da bi se to postiglo, stručne institucije i OCD treba da zagovaraju veću političku i finansijsku podršku za sektor upravljanja vodama.

Nije uočen napredak.

Razvoj kapaciteta i unapređenje organizacije javnih institucija nadležnih za upravljanje vodama, naročito na lokalnom nivou: složenost pitanja upravljanja vodama zahteva jače kadrove i tehničke kapacitete. Potrebno je da nadležne institucije što pre sprovedu analizu postojećih kapaciteta i izrade plan za njihovo unapređenje. Da bi se to postiglo, stručne institucije i OCD treba da zagovaraju veću političku i finansijsku podršku za sektor upravljanja vodama.

<p>Izgradnja i poboljšanje saradnje sa drugim sektorima. Potrebno je obezbediti veće uključivanje drugih sektora u razvoj politike upravljanja vodama.</p>	<p>Učinjena su određena poboljšanja (npr. uključivanje predstavnika drugih sektora u pripremu DSIP planova za direktive EU koje se tiču upravljanja vodama).</p>	<p>Razvoj strukturirane saradnje sa drugim relevantnim sektorima: zaštita životne sredine, energetika, poljoprivreda, prostorno planiranje. To podrazumeva uspostavljanje stalne komunikacije i razmene informacija između sektora.</p>	<p>Unaprediti kontrolu i ublažavanje ključnih opasnosti, kao što su: loše planirane mini-hidroelektrane koje se intenzivno grade, ekstrakcija šljunka, zagađivanje, nekontrolisano korišćenje podzemnih voda, nelegalna gradnja na obalama reka. Rečna staništa, močvare, kao i vodni resursi uopšte, veoma su ugroženi u Srbiji. Potrebno je neodložno delovanje na nacionalnom nivou.</p>	<p>Neke mere su predviđene u Zakonu o izmenama i dopunama Zakona o vodama.</p>	<p>Unaprediti kontrolu i ublažavanje ključnih opasnosti, kao što su: loše planirane mini-hidroelektrane koje se intenzivno grade, ekstrakcija šljunka, zagađivanje, nekontrolisano korišćenje podzemnih voda, nelegalna gradnja na obalama reka. Rečna staništa, močvare, kao i vodni resursi uopšte, veoma su ugroženi u Srbiji. Potrebno je neodložno delovanje na nacionalnom nivou.</p>
<p>Dalje unapređenje učešća javnosti u razvoju javnih politika u sektoru za upravljanje vodama – izvestan napredak je očigledno postignut. Državni organi, ali i OCD, treba da ulože napore da pitanja upravljanja vodama stave u fokus šire javnosti.</p>	<p>Izvestan napredak je očigledan (pokrenute su javne rasprave, radne grupe), ali se takva praksa ne primenjuje konzistentno.</p>	<p>Neophodno je dalje unapređenje učešća javnosti u razvoju javnih politika u sektoru za upravljanje vodama. Javne konsultacije treba da pruže više mogućnosti od samog zakonskog minimuma. Uključivanje zainteresovanih strana treba početi u ranim fazama razvoja javnih politika.</p>	<p>Integracija direktiva o prirodi (Direktiva o pticama i Direktiva o staništima) u oblast upravljanja vodama.</p>	<p>Određeni napredak je postignut kroz Zakon o izmenama i dopunama Zakona o vodama.</p>	<p>Integracija direktiva o prirodi (Direktiva o pticama i Direktiva o staništima) u oblast upravljanja vodama. Potrebna je bolja koordinacija između sektora za upravljanje vodama i sektora za zaštitu životne sredine u vezi primene EU direktiva.</p>
<p>Integracija „prirodnih“ rešenja u praksu upravljanja vodama i ozbiljnije razmatranje ekosistemskih usluga.</p>	<p>Pojedini projekti finansirani od strane EU uključuju koncept prirodnih rešenja (npr. FORRET projekat).</p>	<p>Integracija „prirodnih“ rešenja u praksu upravljanja vodama i ozbiljnije razmatranje ekosistemskih usluga. Potrebno je razvijati specifične kapacitete za ove potrebe u nadležnim institucijama.</p>	<p>/</p>	<p>/</p>	<p>Razviti posebne strategije za unapređenje investicija u objekte za prečišćavanje otpadnih voda. Inicirati razvoj modela i strategija za prenos znanja u oblasti prečišćavanja otpadnih voda kako bi se smanjili troškovi i mobilisali domaći kapaciteti.</p>
<p>Odlučniji pristup prilikom određivanja cena vode.</p>	<p>Nije uočen napredak.</p>	<p>Odlučniji pristup prilikom određivanja cena vode.</p>			
<p>Razvoj konkretnog plana i mera za unapređenje monitoringa kvaliteta voda u skladu sa zahtevima Okvirne direktive o vodama.</p>	<p>Nije uočen napredak.</p>	<p>Razvoj konkretnog plana i mera za unapređenje monitoringa kvaliteta voda u skladu sa zahtevima Okvirne direktive o vodama.</p>			

● Usvojena
 ● Nije usvojena
 ● Delimično usvojena
 Nova preporuka

PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVEŠTAJA

● Jačati saradnju između svih aktera da bi se sprečila korupcija u sektoru za zaštitu prirode (naročito ona povezana sa lovom i nezakonitim korišćenjem šuma i vodnih resursa).

● Izmeniti Zakon o nacionalnim parkovima kako bi bili obuhvaćeni efikasniji ciljevi zaštite i sistemi upravljanja. Unaprediti procedure za donošenje odluka o granicama nacionalnih parkova, uključujući pravila i procedure za izmene granica nacionalnih parkova.

KOMENTAR

Izrađen je Nacrt protokola o postupanju i saradnji organa i organizacija na suzbijanju nelegalnog ubijanja, zarobljavanja i trgovine divljim vrstama životinja.

Preporuka Koalicije 27 se ne nalazi na listi prioriteta nadležnih institucija.

PREPORUKA ZA 2018.

Završetak izrade Protokola o postupanju i saradnji organa i organizacija na suzbijanju nelegalnog ubijanja, zarobljavanja i trgovine divljim vrstama životinja od strane Ministarstva za zaštitu životne sredine, uz završnu konsultaciju stručne i naučne javnosti, kao i usvajanje Protokola od strane Vlade Republike Srbije do sredine 2018. godine.

Jačati saradnju između svih aktera da bi se sprečila korupcija u sektoru za zaštitu prirode (naročito ona povezana sa lovom i nezakonitim korišćenjem šuma i vodnih resursa).

Uraditi reviziju Zakona o nacionalnim parkovima, izvršiti najavljenju izmenu Zakona o zaštiti prirode, završiti izradu Strategije zaštite prirode Srbije, uz uključivanje civilnog sektora, i usvojiti sve podzakonske akte koji su izrađeni, a čije usvajanje se odlaže (npr. Uredba o oceni prihvatljivosti).

● U potpunosti primeniti načela održivog razvoja i sačuvati zaštićena prirodna područja od novih projekata u oblasti energetike koji mogu negativno uticati na životnu sredinu.

● Poboljšati saradnju između organa vlasti i organizacija civilnog društva u oblasti zaštite prirode (naročito tokom revizije zakonodavstva i uključivanjem predstavnika OCD u istraživanja).

● Poboljšati saradnju i povećati kapacitete državnih organa zaduženih za zaštitu prirode (povećati broj zaposlenih i tehničke kapacitete).

U 2017. godini opredeliti javna sredstva za jačanje kapaciteta za sprovođenje pravnih propisa i na lokalnom i na nacionalnom nivou.

Ne postoji nikakav napredak u ovoj oblasti. Projekti iz oblasti energetike se i dalje planiraju i sprovode u zaštićenim područjima.

Ne postoji napredak- civilno društvo se i dalje uključuje samo zarad postizanja legitimiteta procesa, a stavovi civilnog društva se ne razmatraju i ne prihvataju.

Sektor zaštite prirode nema adekvatnu podršku od strane Vlade Srbije. Sredstva odvojena u bužetu Srbije su nedovoljna za funkcionisanje sektora.

Postoje informacije da je pripremljena sistematizacija radnih mesta u Ministarstvu zaštite životne sredine, kao i da je planirano povećanje broja zaposlenih. Međutim, javnosti još nisu poznati detalji.

Unaprediti saradnju u procesima donošenja strategija, zakona i podzakonskih akata između sektora zaštite prirode, sektora energetike, sektora za prostorno planiranje i urbanizam i sektora za građevinske poslove, kao i saradnju na sprovođenju propisa, posebno u delu Procene uticaja na životnu sredinu i Strateške procene uticaja na životnu sredinu.

Poboljšati saradnju između organa vlasti i organizacija civilnog društva u oblasti zaštite prirode tokom izrade strateških dokumenata, zakona, kao i tokom rada na prikupljanju podataka o zaštiti prirode.

Poboljšati saradnju i povećati kapacitete državnih organa zaduženih za zaštitu prirode (povećati broj i stručnu osposobljenost zaposlenih i tehničke kapacitete). U 2018. godini opredeliti javna sredstva za jačanje kapaciteta za sprovođenje pravnih propisa i na lokalnom i na nacionalnom nivou.

Industrijsko zagađenje i upravljanje rizicima

● Usvojena ● Nije usvojena ● Delimično usvojena ○ Nova preporuka

● U 2017. godini obezbediti adekvatno finansiranje zaštite prirode iz Zelenog fonda (utvrditi prioritete i kriterijume za dodelu sredstava).

Realizovati sprovođenje projekta Natura 2000 (EuropeAid/133834/C/SUP/RS). Izgradnja kapaciteta policije, inspektorata i sudstva za sprovođenje propisa koji se odnose na zaštitu vrsta.

● Izgradnja kapaciteta policije, inspektorata i sudstva za sprovođenje propisa koji se odnose na zaštitu vrsta.

○ /

○ /

○ /

Nisu dostupni podaci o trošenju sredstava koja su namenjena za ekološku mrežu i zaštitu prirode u budžetu Republike Srbije za 2017. godinu.

Ne postoje dostupni podaci o procesima izgradnje kapaciteta.

Ne postoje dostupni podaci o procesima izgradnje kapaciteta.

/

/

/

Unaprediti planiranje i trošenje sredstava iz budžeta Republike Srbije za 2018. godinu za uspostavljanje ekološke mreže i zaštićena područja. U 2018. godini obezbediti adekvatno finansiranje zaštite prirode iz Zelenog fonda (utvrditi prioritete i kriterijume za dodelu sredstava). Realizovati sprovođenje projekta Natura 2000 (EuropeAid/133834/C/SUP/RS). Izgradnja kapaciteta policije, inspektorata i sudstva za sprovođenje propisa koji se odnose na zaštitu vrsta.

Izgradnja kapaciteta policije, inspektorata i sudstva za sprovođenje propisa koji se odnose na zaštitu vrsta.

U 2018. godini ojačati inspeksijski nadzor u zaštićenim područjima u cilju suzbijanja nelegalne gradnje i seče šuma.

Izvršiti usklađivanje zakona u delovima koji se tiču zaštite prirode, a posebno ih uskladiti sa zakonima o potvrđivanju međunarodnih sporazuma.

Unaprediti zakonski okvir za upravljanje zaštićenim područjima, a pogotovo odredbe zakona koje se odnose na upravljanje zaštićenim područjima, kategorizaciju zaštićenih područja, određivanje i sprovođenje režima i mera zaštite i uključivanje zainteresovanih strana u upravljanje zaštićenim područjima.

PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVEŠTAJA

● Republika Srbija treba da preduzme neophodne korake za usklađivanje sa Direktivom o industrijskim emisijama i ka harmonizaciji procedura za dobijanje različitih dozvola koje prethode integrisanoj dozvoli.

● Nadležno ministarstvo i svi relevantni akteri treba na transparentan način da obavestavaju javnost u Srbiji o svim koracima koji se preduzimaju da bi se izradili specifični planovi za sprovođenje Direktive o industrijskim emisijama, kao i o primeni zakona iz ove oblasti.

● U potpunosti jemčiti pravo javnosti da učestvuje u donošenju odluka o izmenama i dopunama integrisanih dozvola.

KOMENTAR

Specifični plan implementacije za direktivu o industrijskim emisijama (IED), koji je trebalo da da korake za usklađivanje i projekciju troškova, još uvek nije završen. Takođe, procedure za dobijanje integrisane dozvole nisu harmonizovane.

Ne postoje javno dostupna saopštenja i informacije o tome da li su industrijski operateri dostavili precizne podatke o koracima, troškovima i vremenu za usklađivanje sa IED, niti o tome koji su to podaci. Ministarstvo je u proteklom periodu imalo neke aktivnosti vezane za IPPC dozvole za farme.

Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine još uvek se nije menjao u tom pogledu.

PREPORUKA ZA 2018.

Uraditi neophodne korake bi se ostvarila puna transpozicija Direktive o industrijskim emisijama do 2018. godine, kako je planirano. Harmonizovati procedure za dobijanje različitih dozvola koje prethode integrisanoj dozvoli. Ubrzati izdavanje integrisanih dozvola.

Podići nivo informisanja javnosti i svih relevantnih aktera o DSIP za IED, kao i o primeni zakona iz ove oblasti.

U potpunosti jemčiti pravo javnosti da učestvuje u donošenju odluka o izmenama i dopunama integrisanih dozvola.

Upravljanje hemikalijama

● Usvojena ● Nije usvojena ● Delimično usvojena ○ Nova preporuka

PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVEŠTAJA

KOMENTAR

PREPORUKA ZA 2018.

● Uspostaviti adekvatnu dinamiku usaglašavanja sa relevantnim izmenama i dopunama propisa EU u ovoj oblasti, naročito u pogledu prilagođavanja tehničkom i naučnom napretku.

Uočen je pozitivan pomak, naročito u pogledu prilagođavanja tehničkom i naučnom napretku (ATP).

Uspostaviti adekvatnu dinamiku usaglašavanja sa relevantnim izmenama i dopunama propisa EU u ovoj oblasti.

Doneti novi Zakon o biocidnim proizvodima usaglašen sa Uredbom EU 528/2012 o biocidnim proizvodima u meri u kojoj to bude bilo moguće imajući u vidu centralizovane procedure na nivou EU.

Uraditi izmenu Pravilnika o dozvolama za obavljanje delatnosti prometa, odnosno dozvolama za korišćenje naročito opasnih hemikalija, u smislu izbacivanja klase opasnosti korozivno oštećenje / iritacija kože, potkategorija 1B, iz kriterijuma za naročito opasne hemikalije. Pri sledećoj izmeni Zakona o hemikalijama predložimo ukidanje odredaba koje se odnose na naročito opasne hemikalije (ne postoje ni u EU), s obzirom na postojanje drugih mera za kontrolu rizika od opasnih hemikalija koje se u praksi već izvestan period sprovode.

● Unaprediti postojeće administrativne kapacitete za obavljanje stručnih poslova u ovoj oblasti i stvoriti mehanizme i uslove za angažovanje eksternih stručnjaka kako bi se nadomestio nedostatak kapaciteta za poslove regulatorne procene rizika.

Realizacijom projektnih aktivnosti u okviru međunarodnih projekata sprovedene su obuke za predstavnike ne samo državnih organa koji rade na ovim poslovima, već i za širu stručnu javnost u cilju jačanja stručnih kapaciteta naučnog i akademskog sektora za regulatornu procenu rizika od hemikalija i biocidnih proizvoda. Nije došlo do povećanja broja zaposlenih koji rade na poslovima upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima.

Potrebno je nastaviti sa unapređenjem postojećih administrativnih i stručnih kapaciteta u ovoj oblasti i stvoriti mehanizme i uslove za angažovanje eksternih stručnjaka, kako bi se nadomestio nedostatak kapaciteta za poslove regulatorne procene rizika.

● Unaprediti sprovođenje upravnih postupaka kroz uspostavljanje informacione infrastrukture za elektronsku dostavu podataka sa odgovarajućom zaštitom podataka i nivoima pristupa.

Nije uočen napredak.

Unaprediti sprovođenje upravnih postupaka kroz uspostavljanje informacione infrastrukture za elektronsku dostavu podataka sa odgovarajućom zaštitom podataka i nivoima pristupa.

● Uspostaviti zajedničko telo radi planiranja, praćenja, usklađivanja i preduzimanja zajedničkih mera različitih inspekcija nadležnih za kontrolu i nadzor u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda.

Nije uočen napredak.

Uspostaviti zajedničko telo radi planiranja, praćenja, usklađivanja i preduzimanja zajedničkih mera različitih inspekcija nadležnih za kontrolu i nadzor u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda.

● Uspostaviti bolju međusektorsku saradnju državnih organa nadležnih za GLP, dobrobit životinja i hemikalije radi stvaranja uslova za primenu propisa o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalija.

Prema našim saznanjima, nije uočen napredak.

Uspostaviti bolju međusektorsku saradnju državnih organa nadležnih za GLP, dobrobit životinja i hemikalije radi stvaranja uslova za primenu propisa o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalija.

● Osnovati zajedničko telo za integrisano upravljanje hemikalijama kako bi se uspostavila zadovoljavajuća saradnja i koordinacija između svih relevantnih sektora i obezbedilo bezbedno upravljanje hemikalijama kroz čitav životni ciklus, odnosno doneti i početi sa sprovođenjem Integrisanog programa upravljanja hemikalijama.

Nije uočen napredak.

Osnovati zajedničko telo za integrisano upravljanje hemikalijama kako bi se uspostavila zadovoljavajuća saradnja i koordinacija između svih relevantnih sektora i obezbedilo bezbedno upravljanje hemikalijama kroz čitav životni ciklus, odnosno doneti i početi sa sprovođenjem Integrisanog programa upravljanja hemikalijama.

● Propisati takse za postupke u vezi sa hemikalijama i stvoriti finansijske mehanizme kojima će se osigurati da troškove u vezi sa regulatornim postupcima u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda snose privredni subjekti koji od njihovog stavljanja u promet ostvaruju prihode.

Nije uočen napredak.

Propisati takse za postupke u vezi sa hemikalijama i stvoriti finansijske mehanizme kojima će se osigurati da troškove u vezi sa regulatornim postupcima u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda snose privredni subjekti koji od njihovog stavljanja u promet ostvaruju prihode.

Klimatske promene

● Usvojena ● Nije usvojena ● Delimično usvojena ○ Nova preporuka

PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVEŠTAJA

● Izmeniti INDC najkasnije do kraja 2018. tako da bude usklađen sa ciljem EU za 2030. godinu, i time obezbediti da država ostvari smanjenje emisija od minimum 40% u poređenju sa nivoom iz 1990. godine, starajući se da smanjenje emisija od strane države bude realno.

● Bolje iskoristiti ulogu Nacionalnog saveta za klimatske promene i uključiti predstavnike OCD u rad Saveta. Obezbediti međusektorsku saradnju i uključiti mere za ublažavanje i adaptaciju na klimatske promene u druge politike.

KOMENTAR

Ova preporuka je vezana za određeni vremenski rok, pa ćemo moći adekvatno da je evaluiramo tek na kraju 2018. godine. Razlog za brigu predstavlja činjenica da predstavnici Koalicije 27- koji su članovi radne grupe za izradu Nacionalne strategije o klimatskim promenama i Nacionalnog saveta o klimatskim promenama- nisu bili obavešteni ni o kakvom napretku od marta 2017. godine. Ipak, i dalje se nadamo da će se proces nastaviti što je pre moguće i da će uskoro ponuditi početne rezultate za diskusiju zainteresovanih strana.

Nacionalni savet za klimatske promene je reformisan tako da uključuje nove članove i predstavnike civilnog društva. Učestvovali smo na sastanku Saveta u martu 2017. godine, ali nismo videli istinsku spremnost za poboljšanje međusektorske koordinacije od strane drugih relevantnih ministarstava (energetike, finansija itd.).

PREPORUKA ZA 2018.

Izmeniti INDC najkasnije do kraja 2018. tako da bude usklađen sa ciljem EU za 2030. godinu, i time obezbediti da država ostvari smanjenje emisija od minimum 40% u poređenju sa nivoom iz 1990. godine, starajući se da smanjenje emisija od strane države bude realno.

Bolje iskoristiti ulogu Nacionalnog saveta za klimatske promene i uključiti predstavnike OCD u rad Saveta. Obezbediti međusektorsku saradnju i uključiti mere za ublažavanje i adaptaciju na klimatske promene u druge politike.

Otkloniti nedostatke prvog dvogodišnjeg ažuriranog izveštaja u sledećem saopštenju UNFCCC-u, a u skladu sa pitanjima na koja su ukazale zainteresovane strane iz civilnog društva.

Nadovezati se na napredak ostvaren 2016. godine u pogledu angažovanja zainteresovanih strana i nastaviti saradnju sa civilnim društvom; obezbediti najšire moguće uključivanje javnosti i pravičan postupak javne rasprave; omogućiti lokalnim samoupravama, civilnom društvu i građanima da aktivno učestvuju u izradi NSBKM i reviziji INDC-a.

Povećati broj državnih službenika u ministarstvima koja se bave uticajem klimatskih promena u različitim sektorima i fokusirati se na podizanje njihovih kapaciteta.

Obezbediti za lokalne samouprave obavezne obuke za izradu procena izloženosti klimatskim promenama i ranjivosti, kao i obuke za izradu akcionih planova za ublažavanje uticaja i prilagođavanje klimatskim promenama.

Razviti finansijski mehanizam koji će podržati strateške prioritete, između ostalog, prebacivanjem sredstava namenjenih subvencijama za zagađujuća fosilna goriva na mere za ublažavanje i adaptaciju na klimatske promene.

Srbija još nije podnela Drugu nacionalnu komunikaciju prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o promeni klime.

Napredak je usporen zbog stagnacije u izradi Nacionalne strategije o klimatskim promenama, koja je trebalo da bude primer širokog uključivanja civilnog društva u proces donošenja odluka. Otvaranje Nacionalnog saveta za klimatske promene prema civilnom društvu je veliki korak napred, ali je Savet do sada imao samo jedan sastanak u toku 2017. godine.

U toku je restrukturiranje jedinica unutar Ministarstva životne sredine, ali nemamo saznanja o povećanju kapaciteta u Sektoru za zaštitu prirode i klimatske promene ili srodnim jedinicama.

Projekat Klimatski pametan razvoj na lokalnom nivou je započeo i smatramo da je to važan korak u radu sa lokalnim zajednicama. Međutim, nemamo informaciju da li će to dovesti i do obaveznih obuka za sve opštine.

Zeleni fond nije finansirao klimatske aktivnosti i nije ostvaren napredak u pogledu reforme subvencija za fosilna goriva.

Otkloniti nedostatke prvog dvogodišnjeg ažuriranog izveštaja u sledećem saopštenju UNFCCC-u, a u skladu sa pitanjima na koja su ukazale zainteresovane strane iz civilnog društva.

Nadovezati se na napredak ostvaren 2016. godine u pogledu angažovanja zainteresovanih strana i nastaviti saradnju sa civilnim društvom; obezbediti najšire moguće uključivanje javnosti i pravičan postupak javne rasprave; omogućiti lokalnim samoupravama, civilnom društvu i građanima da aktivno učestvuju u izradi NSBKM i reviziji INDC-a.

Povećati broj državnih službenika u ministarstvima koja se bave uticajem klimatskih promena u različitim sektorima i fokusirati se na podizanje njihovih kapaciteta.

Obezbediti za lokalne samouprave obavezne obuke za izradu procena izloženosti klimatskim promenama i ranjivosti, kao i obuke za izradu akcionih planova za ublažavanje uticaja i prilagođavanje klimatskim promenama.

Razviti finansijski mehanizam koji će podržati strateške prioritete, između ostalog, prebacivanjem sredstava namenjenih subvencijama za zagađujuća fosilna goriva na mere za ublažavanje i adaptaciju na klimatske promene.

HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

Metodologija:

- Analiza politika – uporedna analiza nacionalnih pravnih i strateških dokumenata i legislative EU – dokumenta i informacije su prikupljeni iz zvaničnih izvora dostupnih na internetu
- Analiza relevantnih studija i projekata
- Podaci u vezi sa sprovođenjem postupaka PUŽS i SPU prikupljeni su kroz učešće u javnim raspravama i konsultacijama sa lokalnim organima vlasti i OCD

Lista autora (organizacija)

- Beogradska otvorena škola
- Mladi istraživači Srbije
- Centar za ekologiju i održivi razvoj

KVALITET VAZDUHA

Metodologija:

- Analiza politika – uporedna analiza nacionalnih pravnih i strateških dokumenata i legislative EU – dokumenta i informacije su prikupljeni iz zvaničnih izvora dostupnih na internetu
- Neposredna komunikacija sa stručnjacima u oblasti kvaliteta vazduha (sastanci, radionice, intervjui)
- Konsultacije sa odgovornim institucijama
- Analiza medijskih sadržaja

Lista autora (organizacija)

- NVO Fraktal

KVALITET VODE

Metodologija:

- Analiza politika – uporedna analiza nacionalnih pravnih i strateških dokumenata i legislative EU – dokumenta i informacije su prikupljeni iz zvaničnih izvora dostupnih na internetu
- Analiza relevantnih studija i projekata
- Neposredna komunikacija sa stručnjacima u oblasti upravljanja vodama (sastanci, radionice)

Lista autora (organizacija)

- Svetska organizacija za prirodu (WWF)
- Mladi istraživači Srbije

ZAŠTITA PRIRODE

Metodologija:

- Analiza politika – uporedna analiza nacionalnih pravnih i strateških dokumenata i legislative EU – dokumenta i informacije su prikupljeni iz zvaničnih izvora dostupnih na internetu
- Analiza relevantnih studija i projekata
- Neposredna komunikacija sa stručnjacima u oblasti zaštite prirode (sastanci, radionice)
- Istraživački rad na terenu: prikupljanje i analiza podataka o staništima i vrstama
- Učešće u radnim grupama za izradu podzakonskih akata i nacionalnih planova sprovođenja (radne grupe Ministarstva zaštite životne sredine)

Lista autora (organizacija)

- Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije
- Mladi istraživači Srbije
- Svetska organizacija za prirodu (WWF)

INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE I UPRAVLJANJE RIZICIMA

Metodologija:

- Analiza politika – uporedna analiza nacionalnih pravnih i strateških dokumenata i legislative EU – dokumenta i informacije su prikuljeni iz zvaničnih izvora dostupnih na internetu
- Analiza relevantnih studija i projekata

Lista autora (organizacija)

- Centar za ekologiju i održivi razvoj
- Beogradska otvorena škola

UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

Metodologija:

- Dokumenta i relevantne informacije u oblasti upravljanja hemikalijama prikuljeni su iz zvaničnih izvora dostupnih na internetu
- Analiza institucionalnih i administrativnih kapaciteta i implementacije u praksi

Lista autora (organizacija)

- Alternativa za bezbednije hemikalije

KLIMATSKE PROMENE

Metodologija:

- Analiza politika – uporedna analiza nacionalnih pravnih i strateških dokumenata i legislative EU – dokumenta i informacije su prikuljeni iz zvaničnih izvora dostupnih na internetu
- Analiza relevantnih studija i projekata
- Analiza medijskih sadržaja

Lista autora (organizacija)

- Mreža za klimatske akcije Evrope (CAN)
- Centar za unapređenje životne sredine
- Jedan stepen Srbija
- Beogradska otvorena škola
- Fondacija Hajnrih Bel

KOALICIJA27

Koalicija 27
koalicija27@gmail.com

Poglavlje 27 u Srbiji: još uvek u pripremi se objavljuje uz podršku Fondacije Hajnrih Bel.
Stavovi izrečeni u ovom izdanju ne predstavljaju nužno stavove Fondacije Hajnrih Bel.

 HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG

KOALICIJA27